

פרפראות

פאר

פרשת שופטים תשפ"ב

ההבדל בין

הבבלי

לירושלמי

בתינוק שהיה

בבית האסורים

פרפראות פאר

הההבדל בין הבבלי לירושלמי בתינוק שהיה בבית האסורים אות ד

פרשת שופטים תשפ"ב

כד, עצם הלז אינו אינו נהנה באכילה
אלא במוצאי שבת
כה, השמירה לאדם כשאין מלוין אותו
כיצד הוא בא מהרש"א
כו, השמירה אל האדם הוא ע"י הכבוד
שנותנים לו מהר"ל
כז, בברכת חתנים והתקין לו ממנו בנין
עדי עד ביאור בדרך המהר"ל
כח, ביאור בשינוי חז"ל בברכה השביעית
משבע הברכות מלשון הפסוק
כט, בין הזמנים וחודש אלול בדומה
למעשה נורא המובא במדרש בדרך המוסר
של רבי חיים שמולביץ
ל, פתח הכתוב בלשון יחיד וילך ויעבד
ואמר וישתחו לשון רבים

א, לא תקח שוחד ולא תאבד שותפות עם הקב"ה

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב), **כתיב** (דברים
ט"ז י"ט), "לא תטה משפט וגוי ולא תקח
שחד", מאי שוחד, **שהוא חד**, ע"כ, **פירש**
רש"י, הנותן והמקבל נעשים לב אחד,

איתא בגמרא (שבת י" ע"א), כל דיין שדן דין
אמת לאמיתו, מעלה עליו הכתוב כאילו
נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה
בראשית,

כשהדיין לוקח שוחד הקב"ה נשאר אחד ללא שותף

אפשר לומר, שאם דיין מקבל שוחד ואינו
דן דין אמת, אינו יכול להיות שותף
להקב"ה במעשה בראשית, יוצא מזה
שהקב"ה נשאר לבד ללא שותף, וזה
הפירוש, מאי שוחד, **שהוא חד**, שהקב"ה
אחד, ללא שותף במעשה בראשית.

שוב מצאתי אמירה זו בשם הב"ח בספר
דרוש שמואל מנכד הסמ"ע, 7 (מובא בספר גן
רוה)

א, לא תקח שוחד ולא תאבד שותפות עם
הקב"ה
ב, מי שלהוט לממון ולשוחד לא יכול
למלוך ולהעמיד ארץ
ג, מאז מתן תורה מפי עליון לא תצא
הרעות
ד, הההבדל בין הבבלי לירושלמי התינוק
שהיה בבית האסורים
ה, יש לבאר ההבדלים בין התלמוד בבלי
לירושלמי וביאורם
ו, התינוק רמז שלא יקח שוחד
ז, מה ראה רבי יהושע בן חנניה לפדות את
התינוק
ח, איך אמר לא תטה משפט לפני לא תקח
שוחד
ט, תמים תהיה עם ה' אלוקיך רמז
לשלימות בגימטריא
י, תורה נתנה בלשון זכר ובלשון נקיבה
יא, ביאור המהרש"א למה תורה היא
לשון נקיבה
יב, יש לבאר ע"ד תש כוחו כנקבה
יג, ביאור הרה"ק מרוזין למה שינה
הכתוב מנקבה לזכר
יד, כיוצא בדבר ביארנו באברהם אבינו
שלא נתרפא באבן טובה שבצאורו
טו, הלוקח שוחד אינו רואה עין בעין
טז, דבר זה רחוק מכליותי כתב הכלי יקר
על העקידה
יז, שמע ישראל אתם קרבים היום
למלחמה, מכוון להאומר שמע שמע
יח, עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה
ובכך נתבטל מצוות שמע ישראל
יט, בנה בית נטע כרם ארש אשה מכוון
לענבי הגפן בענבי הגפן
כ, ברכת יישוב טוב בחנוך הבית
כא, "לוז" הוא העצם המקיים לתחיה ועיר
ללא מלאך המות
כב, וילך האיש ארץ "החתים" הם אותיות
המת חי
כג, עצם הלז אינו נמחה ומקיים האדם
לתחיה

ד, התינוק שהיה בבית האסורים ההבדל בין הבבלי לירושלמי

איתא בגמרא, (גיטין נ"ח ע"א) תנו רבנן, מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לדרך גדול שברומי, אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים,

הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר, (ישעיהו מ"ב כ"ד), "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים" ענה אותו תינוק ואמר, "הלא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו",

אמר, מובטחני בו שמורה הוראה בישראל, העבודה שאיני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו, אמרו, לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה, ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל, ומנו רבי ישמעאל בן אלישע, ע"כ בתלמוד בבלי,

איתא בגמרא ירושלמי (הוריות פרק ג הלכה ד' דף י"ח ע"ב) מעשה בי רבי יהושע שעלה לרומי אמרו על תינוק אחד ירושלמי שהיה אדמוני עם יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו מסודרות לו תלתלים והוא עומד בקלון,

והלך רבי יהושע לבודקו כיון שהגיע לפתחו נענה ר' יהושע ואמר לו [ישעי' מב כד] "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים הלא ה'?",

נענה התינוק ואמר לו "זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו" מיד זלגו עיניו דמעות ואמר מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ שאיני זו מיכן עד שאפדנו ופדאו בממון הרבה ושילחו לארץ ישראל וקרא עליו הפסוק הזה [איכה ד ב] בני ציון היקרים וגו', ע"כ בתלמוד ירושלמי,

*****

ה, יש לדייק ההבדלים בין התלמוד בבלי לירושלמי וביאורם

א, בבלי, שאלת ריב"ח היתה "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים" ותשובת התינוק היתה, "הלא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו",

ב, מי שלהוט לממון ולשוחד לא יכול למלוך ולהעמיד ארץ

איתא בגמרא (כתובות ק"ה ע"ב) מאי דכתיב, (משלי כ"ט ד'), "מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה", אם דומה הדיין למלך שאינו צריך לכלום, יעמיד ארץ, ואם דומה לכהן שמחזר על הגרנות יהרסנה, ע"כ,

כתבו רש"י ותוס', שאינו צריך לכלום, שהוא עשיר, ואינו צריך להחניף, ולקבל שוחד, ע"כ,

איתא בגמרא (שבת י" ע"א) כל דיין שדן דין אמת לאמיתו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא **במעשה בראשית**,

לפי"ז אפשר לפרש הפסוק, מלך במשפט, שאינו לוקח שוחד, יעמיד ארץ, פירוש, כאשר דן דין אמת, בכך הוא מעמיד ארץ, שנעשה שותף להקדוש ברוך הוא בהעמדת ארץ, דהיינו, במעשה בראשית.

*****

ג, מאז מתן תורה מפי עליון לא תצא הרעות

איתא במדרש (דברים ד' ג') ראה אנכי, אמר ר' אלעזר, משאמר הקדוש ברוך הוא **הדבר הזה בסיני**, (שגלה להם שהבחירה בידם) באותה שעה (איכה ג ל"ח) "מפי עליון לא תצא הרעות והטוב, מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו", אלא מאליה הרעה באה על עושי הרעה, והטובה באה על עושי הטובה, ע"כ,

ובפירוש עץ יוסף, משאמר הקדוש ברוך הוא הדבר הזה בסיני שגלה להם **שהבחירה בידם** שהרי צוה אותם עשה ולא תעשה, מת"כ,

באותה שעה מפי עליון, מפרש ליה, מפי עליון לא תצא עכשיו הרעות והטוב, אלא מאליה באה כפי מעשיהם, ע"כ מה יתאונן אדם חי כי אם גבר על חטאיו, ובחרת בחיים שהורה להם איזה דרך יבחרו,

*****

ויש לכיון זה גם לפי גיי הבבלי שאמר לו ר' יהושע עד לבוזזים, ענה התינוק ואמר רבי אם אנחנו נאמר הלא ה', ולא נאמר שאנחנו הגורמים בזו חטאנו לו וכו' אמר מובטחני בו שמורה הוראות בישראל, עכ"ל מראה הפנים,

*****

ו, התינוק רמז שלא יקח שוחד

בגרסת הבבלי כבר הקשו ראשונים ואחרונים, כיצד ידע רבי יהושע בן חנניה על רבי ישמעאל בן אלישע כשהיה תינוק, שיהיה, מורה הוראה בישראל, וכי מפני שידע להשלים הפסוק בישעיהו, ע"י כך ידע שיהיה מורה הוראה בישראל,

ושאי סביב עיניך בי"עין יעקב" ובמפרשים החונים מסביב לעין, ותמצא דברים מתוקים מדבש,

ויש לומר כי התינוק ישמעאל בן אלישע רמז בראשי תיבות שלא יקח שוחד ומכך וודאי שיהיה מורה הוראה

אפשר לומר, שבתשובת התינוק היה מרומז שלא יקח שחד,

כי שלשה דברים השיב ישמעאל בן אלישע לרבי יהושע בן חנניה, כששאלו "מי נתן למשיסה יעקב", והשיבו ישמעאל בן אלישע ששלוש אלה הם שגרמו, ל"מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים,

הלא ה' זו ח'טאנו לו, ולא אבו ב ד'רכיו הלוך, ולא ש'מעו בתורתו",

ושלש אלה הם ראשי תיבות שח"ד, ומכיון ורמז לו בתשובתו שלא יקח שח"ד, ידע רבי יהושע בן חנניה שיהיה מורה הוראה ודין בישראל.

רמז בגימטריא שלא יקח שוחד ומכך וודאי שיהיה מורה הוראה

התינוק ישמעאל בן אלישע השיב לרבי יהושע בן חנניה, ולא אבו בדרכיו הלוך, ומצאנו כי "אבו בדרכיו הלוך" הם בגימטריא מספר 312, כמספר שחד, ומכאן יש לומר כי יבא רמז לריב"ח שלא יקח שוחד כשהיה מורה הוראה ודין בישראל,

ב, ריב"ח אמר, מובטחני בו שמורה הוראה בישראל,

בירושלמי, השאלה היתה "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים הלא ה'", ותשובת התינוק היתה, "זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו בתורתו", כלומר המילים הלא ה' היו בשאלה, והתשובה החלה בזו חטאנו לו,

וגם אין את ההבטחה שמורה הוראה יהיה,

יש לבאר, בכונת ריב"ח מה בא ללמדנו,

בבבלי בא לומר, כי בנערותו ידע כי מורה הוראה יהיה ולא יקח שוחד, כאשר יתבאר לקמן,

ובירושלמי בא לומר, מהי ההשגחה שיש להאמין בה,

בחיבור רבו של הגר"א, מורה"ג רבי משה שמעון מרגלית מקיידן, (נלב"ע טבת תקמ"א) בביאור מראה הפנים על הירושלמי מבעל פני משה,

כתב לבאר גרסת הירושלמי, "מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים הלא ה'", כלומר, שהמילים הלא ה' היה בשאלה ששאל ריב"ח,

ומשמע, ד"זו חטאנו לו" תשובה היא על שאלת רישיה דקרא, אלא דשיעור הענין כך היא, כי עיקר האמונה להאמין בהשגחה האלקית, ואף אם מאמין בהשגחה אל יאמר בלשון כי מה' היתה לו זאת, כי זה גופו עון הוא, כי מפי עליון לא תצא הרעות, כ"א הכל מפאת המקבלים הוא, ואף בדברים כאלו שתאמרו מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים הלא ה', אף זה חטא הוא,

ולזה סיים זו חטאנו לו, זו דייקא כלומר אם נאמר כן, בזו ובאלו הדברים בעצמן חטאנו לו, כ"א צריכים אנחנו לומר כי עונותינו גרמו אלה, והיינו דקאמר הכא רצה לבודקו ואמר לו כל רישיה דקרא מי נתן למשיסה וגוי הלא ה', נענה התינוק ואמר לו, זו חטאנו לו כלומר אין לנו לומר כן, כי זו אשר נאמר חטאנו לו בזה, כ"א אנחנו גרמנו ועונותינו הטו אלה, ולא אבו בדרכיו הלוך וגוי ולזה אמר מובטחני בו שמורה הוראה בישראל.

אשר יהיה בימים ההם לאמור לו הנה שוחד לפניך, ולא יחשוש לחייו,

אלא א"כ יודע אותו בעל דין, כי השופט ההוא, מוכן לקבל שוחד, ע"י שם שיצא לו, בהטיית משפט בעבור שוחד שקיבל, ואז יכול אותו בעל דין להעיז ולהציע לשופט שוחד,

לפי"ז מבואר היטיב, למה כתב לא תטה משפט, קודם לקיחת שוחד, דלפי דברינו, הטיית המשפט הקודם, הוא לפני לקיחת השוחד של עכשיו,

הדבר מבואר בדיוק בלשון הכתובים ושוחד לא תקח ולא תקח שוחד

הביאור שביארנו מדוייק בכתוב, כתוב אחד אומר (דברים ט"ז י"ט), לא תקח, שחד, קודם אמר קיחה, ואח"כ אמר שוחד,

וכתוב אחר אומר (שמות כ"ג ח'), ושחד לא תקח, קודם אמר שוחד ואח"כ אמר קיחה,

עפ"י מה שביארנו הדבר מדוייק, בפרשתנו נאמר לא תטה משפט קודם ללא תיקח שוחד, ופירשנו שאם הדיין לא היה ידוע כמטה משפט, לא היה מי שיציע לו שוחד, ולכן כתיב קודם לא תיקח, משום שהוא ידוע מהעבר כלוקח שוחד,

ובפרשת משפטים, שלא נאמר הטיית המשפט לפני לקיחת השוחד, שם נאמר שוחד לא תיקח, משום שאינו מדבר על מי שמוכר בלקיחת שוחד.

*****

ט, תמים תהיה עם ה' אלוקיך רמז לשלימות בגימטריא

כתיב (דברים פרק יח פסוק יג) "תמים תהיה עם ה' אלוקיך",

איתא בזוהר הק' (חלק ג', עמודים, ז' ע"ב, פ"א ע"ב, ק"ט ע"ב, רצ"ו ע"א), דהאדם קודם שנישא הרי הוא פלגא דגופא, רק עם נישואיו הרי הוא נקרא שלם כלומר תמים,

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א) איש ואשה צריך שיהיה שכינה ביניהם,

ז, מה ראה רבי יהושע בן חנניה לפדות את התינוק

תורתו של רבי אלעזר בן עזריה ראה

איתא בגמרא (חגיגה ג' ע"א) מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שהלכו להקביל פני רבי יהושע בן חנניה בפקיעין, אמר להם: מה חידוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: תלמידך אנו, ומימך אנו שותין. אמר להם:

אף על פי כן, אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, שבת של מי היתה? - שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה. - ובמה היתה הגדה היום? אמרו לו: בפרשת הקהל. - ומה דרש בה? הקהל את העם האנשים והנשים והטף אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? כדי ליתן שכר למביאיהן. - אמר להם: מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני!

יש לומר בצחות, כי רבי יהושע בן חנניה כשראה התינוק בבית האסורים ראה לפיו תורתו של רבי אלעזר בן עזריה, שיש ליתן שכר ולהביא את התינוק לבית המדרש.

*****

ח, איך אמר לא תטה משפט לפני לא תקח שוחד

כתיב (דברים ט"ז י"ט), "לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד",

יש לדייק בלשון הפסוק, שאמר, לא תטה משפט, ורק לאחמ"כ כתב ולא תקח שחד,

והדבר תמוה, כי סדר הדברים הוא, שקודם הוא לקיחת השוחד, ואח"כ בא הטיית המשפט ומלשון הכתוב נראה, שלקיחת השוחד הוא אחרי הטיית המשפט,

ביאור הדבר שלא נותנים שוחד למי שאינו מוכר כמטה משפט ע"י לקיחת השוחד

ויש ליישב, למה אמר הכתוב קודם "לא תטה משפט", ואח"כ אמר "לא תיקח שוחד", כי, בדרך העולם, "מי הוא פתי חסר לב" (משלי ט' ד'), אשר יסור אל השופט

כתב המהרש"א (קידושין דף ב עמוד ב ד"ה ותורה) **למה נקרא שמה נקבה** לפי שהיא משיבת נפש אדם לדרך החיים, ובכ"מ מדמה את התורה לאשה בכמה ענינים, וכמ"ש (משלי ה' י"ט) "אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת" וגוי דכמו שהאשה משיבה את נפש היונק כן התורה משיבה נפשו של כל הרוצה לינק ממנה וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

וכך יש לרמז, תמים תהיה, השלימות באיש ואשה, הוא רק עם ה' אלוקיך, כלומר כששכינה ביניהם,

וכך הרמז בגימטריא, תמים = 490

וכאשר תוסיף את שמותיו של הקב"ה.

שם הוי"ה וא-ד-נ-י = 91, ושם מ"ב = 42, ס"ה 133

133 + 490 ס"ה 623

איש ואשה ס"ה 623

וזה הרמז "תמים תהיה עם ה' אלוקיך"

*****

י, תורה נתנה בלשון זכר ובלשון נקיבה

כתיב (דברים י"ז י"ח), "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים" **"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"**

פחח בלשון נקיבה והיתה עמו, וסיים בלשון זכר וקרא בו כל ימי חייו

כתיב (דברים פרק כט פסוק כ) "והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית הכתובה בספר התורה הזו"

כתב רש"י הכתובה בספר התורה הזו ולמעלה (דברים כח, סא) הוא אומר, בספר התורה הזאת גם כל חלי וכל מכה וגוי, הזאת לשון נקבה מוסב על התורה. הזו לשון זכר מוסב על הספר, ע"כ,

ע"ד התוספות (קידושין ב' ע"ב ד"ה והכא דבתורה) יש לפרש, דלשון זכר קאי אלומדי התורה ולשון נקבה היא היא התורה עצמה

*****

יא, ביאור המהרש"א למה תורה היא לשון נקיבה

איתא בגמרא (קידושין ב' ב') ותורה איקרי לשון נקבה, דכתיב, (תהלים י"ט ח') תורת ה' תמימה משיבת נפש,

בכמה מקומות מצינו שהתורה נקראת בלשון זכר ובלשון נקבה

דברים (כ"ח ס"א) גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ה' עליך עד השמדך,

דברים (ל' י') הכתובה בספר התורה הזו

דברים (ל"א כ"ו) לקח את ספר התורה הזו

יהושע (א' ח') לא ימוש ספר התורה הזו מפידך והגית בו יומם ולילה

גם אם יש לבאר כפירוש רש"י וע"ד התוס' המבואר לעיל, דלשון זכר קאי על ספר או על לומדי התורה, ניתן לתת טעם למה התורה איקרי לשון נקבה, כאמרם ז"ל (קידושין ב' ב') או בדרך המהרש"א המובא לעיל,

*****

יב, יש לבאר ע"ד תש כוחו כנקבה

יש לבאר למה התורה איקרי בלשון נקבה ע"ד אומרם ז"ל סנהדרין (כ"ו ע"ב) כתיב (ישעיה כ"ה כ"ט) "הפלא עצה הגדיל תושיה" אמר רבי חנוך, למה נקרא שמה תושיה מפני שהיא מתשת כחו של אדם.

כתב רש"י במדבר י"א ט"ו) ואם ככה את עשה לי - תשש כחו של משה כנקבה,

כתב רש"י (ביצה כ"ה ע"ב) מפני מה נתנה תורה לישראל - מפני שהן עזין. ונתנה להם תורה שיעסקו בה, והיא מתשת כחם ומכנעת לבם.

מבואר, כי ע"י העיון בעסק התורה, ה"ז מתשת כוחו של אדם כנקבה, כידוע ממעשה דריש לקיש (בי"מ פ"ה)

יג, ביאור הרה"ק מרוזין למה שינה הכתוב מנקבה לזכר

כתיב (דברים י"ז י"ח), "והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים" **"והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו"**

איתא בספה"ק בשם הרה"ק מריז'ען זצוק"ל, למה פתח בלשון נקיבה **והיתה עמו וסיים בלשון זכר וקרא בו כל ימי חייו** ואמר רבינו מריז'ען זי"ע בדרך צחות,

דיש לתמוה למה נחלק התורה הק' לחמשה חלקים ואילו השלחן ערוך המורה להאדם איך לקיים מה שכתוב בתורה נחלק רק לארבעה חלקים

ברם יש לומר דבכוונה עשו כן ובאו לומר להאדם שיתבונן בעצמו ויהיה עיניו פקוחות על כל דרכיו ומעשיו שיהיו לשם שמים, והאדם צריך להיות בעצמו החלק החמישי של השו"ע, יען כי לא כל הזמנים שווים ולא כל הטבעיות שווים ואין כל המקומות שווים, וכמרגלא פומייהו דאינשי לומר על איש חכם ונבון "ער פארמאגט אויך דער פיפטער חלק פון שו"ע, ולעומת זה על היפיכו אומרים עס פעלט איהם דער פיפטער חלק,

וזהו הנרמז בפסוק והיתה עמו מוסב על התורה שזה יהיה עמו תמיד אבל שיהיה באופן ש"וקרא בו כל ימי חייו" קאי על האדם שיקרא בו בעצמו וידע איך להתנהג למעשה **כיוצא בדבר איתא, שהאמרי אמת** זצוק"ל, פירש ואש המזבח **תוקד בו** שהאש תוקד בו בכהן,

יד, כיוצא בדבר ביארנו באברהם אבינו שלא נתרפא באבן טובה שבצאורו

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, אבן טובה **היתה** תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה **אותו**, מיד מתרפא, ע"כ,

כתב המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו, ותירץ,

לפי שיש בענין רפואת הגופות לחליים, דברים **סגוליים**, ויש רפואות **טבעיות**, ואברהם אבינו ידע בכל, גם רפואות סגוליים, וזו היא האבן טובה שהוא דבר סגוליי, ואע"ג דניתן רשות לאדם להתרפאות, **ממדת תמימות לבקש רחמי שמיא**, עכ"ל המהרש"א,

עוד יש לבאר בדרך חסידות עפ"י דיוק בלשון
הגמרא שנשתנה מנקבה לזכר

בדיוק בלשון הגמרא מצינו, אבן טובה, **היתה**, (בלשון נקבה), תלויה בצוארו של אברהם אבינו, וכל חולה הרואה **אותו**, (בלשון זכר),

ולא כתוב רואה אותה, שהרי פשטות הלשון נראה שכשרואה את האבן מתרפא, והיה צ"ל **רואה אותה**, ולמה נאמר **רואה אותו**,

י"ל הכונה הרואה אותו הוא ראיית פני הצדיק

ואפשר הכוונה, שהחולה נתרפא, ע"י שראה **אותו**, **דייקא**, כלומר, שהביט בפניו של אברהם אבינו, וע"י ראיית הצדיק היה מתרפא, ואברהם אבינו שלא היה מביט בעצמו, לא נתרפא ע"י כך,

ובכך מתורץ כפתור ופרח קושיית המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו.

טו, הלוקח שוחד אינו רואה עין בעין

כתיב (דברים י"ט כ"א) "ולא תחוס עינדך נפש בנפש עין בעין" וגו', כתב רש"י **עין בעין, ממון**,

מבואר, דדיין הדן דין אמת, הרי הוא מחייב את החייב, לשלם ממון לבעל הדין, ומזכה את הזכאי מלשלם ממון, ולזה קראה תורה **עין בעין**,

אך דיין הלוקח שוחד, ואינו דן דין אמת לחייב את החייב ולזכות את הזכאי, ועוד לוקח ממון לעצמו, הרי בזה אינו מקיים את מה שאמרה תורה "ולא תחוס עינדך נפש בנפש עין בעין",

אפשר לומר, דלפיכך קראה התורה לדיני ממון, **עין בעין**, כי השוחד, מעוור עיני

ואולי יש לומר, לפי שכתב הכלי יקר, ראיתי שפירשו ולא ראיתי שרמזו ועל זה העיר הערתו.

חכמים, פירוש, שמתעלם ואינו רואה את מה שאמרה תורה עין בעין.

*****

*****

יז, שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה, מכוון להאומר שמע שמע

איתא בגמרא, (ברכות ל"ג ע"ב, מגילה כ"ה ע"ב) האומר מודים מודים משתקין אותו, דמחזי כשתי רשויות, כל האומר שמע שמע כאומר מודים מודים דמי, דמחזי כשתי רשויות, וכו' וכו', חברותא כלפי שמיא מי איכא, פירש רש"י מנהג שנוהג אדם בחברו ינהג ח"ו אצל המקום, ולא יזהר בתפלתו. ע"כ,

כתב המהרש"א, (ברכות ל"ד ע"א, בד"ה חברותא כלפי שמיא). עיין פירש"י, ועו"ל כלפי שאמרו לעיל דמחזי כב' רשויות קאמר נמי הכא, חברותא כלפי שמיא שעושה שיתוף וחבור כלפי שמיא וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

מבואר, כי אמירת שמע שמע, מחזי כמודה בשתי רשויות ר"ל,

ויש לבאר כדלהלן

שמ"ע הוא ר"ת "עול מלכות שמים",

שמ"ע הוא ראשי תיבות, "שאו מרום עיניכם", כמאמה"כ (ישעיה מ' כ"ו) "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה",

שמ"ע, הוא ר"ת, "מנהגו של עולם",

וכבר צווח הרמב"ן (פרשת בא, פרק י"ג פסוק ט"ז) שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו, עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו, שכלם נסים, אין בהם טבע, ומנהגו של עולם,

איתא בגמרא (פסחים דף נו עמוד א), אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד.

יש לכוון אומרז"ל לנאמר בפרשתנו

כתיב (דברים כ' ג') "ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם",

טז, דבר זה רחוק מכליותי כתב הכלי יקר על העקידה

בספר עקידת יצחק (שער צ"ז עמוד קל"ג הוצאת עוז והדר) (בעל העקידה נפטר בשנת רנ"ד) כתב, יבואר שהמלחמות המפורסמות הם למוד אל המלחמות הנסתרות, כי הם היותר מסוכנות,

ואין שום ספק כי על זה הענין נשתמשה התורה האלקית בכל אשר תדבר, כי עם שחזוני דבריה המה ענינים נפלאים והכרחיים על מקבליה ידיעתה ועשייתם, הנה לא סרה מרמוז בהם אל ענינים עמוקים ודקים נפשיים, יהיו כתרסם ועטרות בראש הדברים ההם הנגלים,

הדברים המפורסמים בה יהיו קדש והנסתרים קדש קדשים.

המלחמה בתכונות הנפש הרעות

אמנם יש מלחמה אחרת יותר נסתרת ויותר מסוכנת, והיא התקוממות התכונות נפשיות ורוע הפעולות, כשנאה, קנאה, התאוה, החמדה, הזדון, הכילות, האכזריות, ורכילות, ושאר הפחיתות המולדות, המתגברות באדם להרים יד במלך, ע"כ בעקידה,

כתב הכלי יקר (דברים פרק כ פסוק ג) ותדע שבעקידה (שער צז) ובשאר מפרשים ראיתי שפירשו כל המלחמות שבפרשה זו על מלחמות האדם עם יצרו ודבר זה רחוק מכליותי להוציא המקראות מפשוטם,

יש להבין דברי הכלי יקר (נפטר ז' אדר שע"ט) שאמר בשם בעל העקידה, כל המלחמות שבפרשה זו על מלחמות האדם עם יצרו, ודבר זה רחוק מכליותי, הרי בעל העקידה כתב כי המלחמות הכתובות בתורה, הם מרמזים למלחמות של האדם בתכונות הנפשיות הרעות, ולא כתב שהכי פירושם,

א"כ יש להבין למה כתב הכלי יקר בלשון שדברים אלו רחוקים מכליותי, והעקידה הוציא המקראות מפשוטם, ויש להבין,

יש להקשות, מכיוון וקרא קריאת שמע, הרי יש בידו זכות **קריאת שמע**, ולמה צריך לחזור מעורכי המלחמה,

ונראה לתרץ, **דאיתא בגמרא** (ברכות י"ד ע"ב), הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו, שקורא, וקשרתם, ולטוטפות, ואינו מקיים, **מבואר**, שהקורא ק"ש בתפילין הרי זו קרויה "עדות",

ומכיוון ושח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו, ובכך הרי מבטל העדות שבמצוות תפילין, דהוי מצוה הבאה בעבירה,

ובעדות קיימא לן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, לפיכך ביטל גם מצוות קריאת שמע. ואין בידו זכות קריאת שמע, ולפיכך חוזר מעורכי מלחמה.

*****

יט, בנה בית נטע כרם ארש אשה מכוון לענבי הגפן בענבי הגפן

כתיב (דברים כ' ה') "ודברו השטרים אל העם לאמר, מי האיש אשר **בנה בית וגו', נטע כרם וגו', ארש אשה וגו'**,

איתא בגמרא (סוטה מ"ד ע"א), תנו רבנן **אשר בנה, אשר נטע, אשר ארש**, לימדה תורה דרך ארץ, שיבנה אדם בית, ויטע כרם, ואחר כך ישא אשה, ע"כ,

יש להבין את סדר הדברים, למה יש ליטע כרם תחילה, קודם שישא אישה,

ונראה לבאר הענין בדרך צחות

איתא בגמרא (פסחים מ"ט ע"א), תנו רבנן, לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם, וישיא בתו לתלמיד חכם, משל **לענבי הגפן בענבי הגפן** דבר נאה ומתקבל. ע"כ,

האשה קרויה גפן, כמ"ש (תהלים קכ"ח ג') **אשתך כגפן פוריה**, וכמו שדרשו במדרש (שמו"ר ט"ז ב'), עיי"ש,

ואפשר לפרש כוונתם, שיטע **כרם**, כדי שכאשר יבוא ליקח אשה הנרמזת בענבי **הגפן**, יקח זאת על ידי **ענבי הגפן**, שצריך למכור כל מה שיש לו, לפיכך, יטע כרם תחילה, ויהיה לו **ענבי הגפן**, ויוכל למכור

ממה שאמר הכתוב, היום למלחמה, ולא אמר הכתוב, אתם קרבים למלחמה, בלי המילה **היום**, נראה ללמוד מכך, שהמלחמה היא **בכל יום** מחדש,

ע"ד אומרם ז"ל (קידושין דף ל עמוד ב, סוכה נ"ב ע"א) יצרו של אדם מתגבר עליו **בכל יום** ומבקש המיתו, שנאמר: **צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו**, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו, ע"כ,

מבואר, כי המלחמה של כל יום היא מלחמת היצר,

לפי"ז יש לפרש, "שמע ישראל" אתם קרבים **היום** למלחמה, כלומר **שבכל יום** יש להלחם ביצר המבקש להמיתו, ומסיתו לומר כי **שמע** הוא ר"ת "מנהגו של עולם" שלטבע יש כוחות משלו ואינו רוצה שנאמר כי **שמע** הם ר"ת "שאו מרום עיניכם" וראו מי **ברא אלה**, שהוא אחדותו יתברך,

ולזאת המלחמה, על פירוש המלה **שמע** אתם קרבים **היום ובכל יום**, למלחמה על פירוש המילה **שמע**,

ולכן האומר שמע שמע משתקין אותו שנראה כמודה, **בשאו מרום עיניכם** וגם **במנהגו של עולם**.

*****

יח, עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ובכך נתבטל מצוות שמע ישראל

כתיב (דברים כ' ג') "ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירך לבבכם",

איתא בגמרא (סוטה מ"ב ע"א), אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל, **אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית**, אי אתם נמסרין בידם, ע"כ,

איתא בגמרא (סוטה מ"ד ע"ב), שח בין תפילה של יד לתפילה של ראש עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה,

פרפראות פאר

את ענבי הגפן וליקח בהם אשה, ובכך יקיים בעצמו, ימכור אדם וכו', ויקח ענבי הגפן, בענבי הגפן. כלומר, שיקנה ענבי הגפן ע"י ענבי הגפן,

וזהו אומרם ז"ל כי הסדר הוא ליטע כרם קודם שישא אשה.

*****

כ, ברכת יישוב טוב בחנוך הבית

בעת כניסה לבית חדש, נהוג לברך את בעל הבית, ביישוב טוב, "זאלסט האבען אגיטען יישוב",

יש לבאר, מהי הברכה של יישוב טוב,

איתא בגמרא (ברכות נ"ז ע"ב) שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן דירה נאה וכו',

אפשר לומר, שהפירוש ישוב טוב הכונה לישוב הדעת, והרחבת הדעת, ע"י דירה נאה שמרחיבה דעתו של אדם.

*****

כא, "לוז" הוא העצם המקיים לתחיה ועיר ללא מלאך המות

כתיב (דברים כ"א ז') "וענו ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועיינינו לא ראו",

איתא בגמרא (סוטה מ"ו ע"ב) כתיב, ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה ועיינינו לא ראו, וכי על לבנו עלתה שב"ד שופכין דמים, אלא, לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות, ולא ראינוהו והנחנוהו בלא לוויה.

תניא, היה ר"מ אומר, כופין ללויה, ששכר הלוויה אין לה שיעור, שנאמר, (שופטים א' כ"ד) "ויראו השומרים איש יוצא מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד", וכתב, "ויראם את מבוא העיר",

ומה חסד עשו עמו, שכל אותה העיר הרגו לפי חרב, ואותו האיש ומשפחתו שלחו, "וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לוז הוא שמה עד היום הזה"

פרשת שופטים תשפ"ב

תניא, היא לוז שצובעין בה תכלת, היא לוז שבה סנחריב ולא בבלה, נבוכדנצר ולא החריבה, ואף מלאך המות אין לו רשות לעבור בה, אלא זקנים שבה בזמן שדעתן קצה עליהן, יוצאין חוץ לחומה והן מתים, והלא דברים ק"ו, ומה כנעני זה, שלא דיבר בפיו ולא הלך ברגליו - גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, מי שעושה לוויה ברגליו, על אחת כמה וכמה. ע"כ,

כב, וילך האיש ארץ "החתים" הם אותיות המת חי

מבאר המהרש"א כי מנוטריקון זה למדו שאין למלאך המות רשות לעבור בה

כתב המהרש"א (סוטה מ"ו ע"ב ד"ה למלאך המות אין לו רשות) ואולי דיצא להם דבר זה, רמז מקרא דכתיב וילך האיש ארץ "החתים" ודרשו ארץ החתים ע"ש ארץ החיים, והחתים הם אותיות המ"ת ח"י פירוש, הראוי למות לפי שנותיו חי עדיין, והיינו שבאותה ארץ חיים לעולם, ואין מלאך המות שולט בהם,

ואדם אחר לא יוכל להציל בהם לילך לשם כדאמרינן בפי החליל (סוכה נ"ג ע"א) בהנך עבדי שלמה רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ליה, עכ"ל המהרש"א,

איתא בגמרא (סוכה נ"ג ע"א) אמר רבי יוחנן, רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה.

הנהו תרתי כושאי דהוו קיימי קמי שלמה, אליחרף ואחיה בני שישא, סופרים דשלמה הוו. יומא חד חזייה למלאך המות דהוה קא עציב. אמר ליה, אמאי עציבת, אמר ליה, דקא בעו מינאי הני תרתי כושאי דיתבי הכא. מסרינהו לשעירים שדרינהו למחוזא דלוז. כי מטו למחוזא דלוז שכיבו. למחר חזיא מלאך המות דהוה קבדח, אמר ליה, אמאי בדיחת, - אמר ליה, באתר דבעו מינאי תמן שדרתינהו. מיד פתח שלמה ואמר, רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה,

פירש רש"י, לאתר דמתבעי, למקום שנגזר עליו למות בו, משם הוא מתבקש ליטול נשמתו. תמן מובילין יתיה, לשם רגליו מוליכות אותו. תרי כושאי, על שם שהיו יפים קרי להו הכי. אליחורף ואחיה פסוק הוא במלכים, שהיו סופרים לשלמה.

להראות אמיתות התחיה לאנשים, שלפי הטבע היה ראוי שיפסד, אלא שה' עשה כן להורות שהגוף עודנו קיים לפני ה' ויעמוד לקץ הימין עכ"ל,

כתבו התוספות (בכורות ח' א' ד"ה תרנגולת), **מקל שקד** (ירמיה א' י"ב) מתרגם חוטרא **דלוזא, עוד אמרינן** וינאץ השקד זה **לוז של שדרה** ממנה עתידים מתים להחיות לעתיד לבא **לוז תרגום של שקד** (ויקרא רבה). **עכ"ל התוספות,**

מבואר, שעצם הלוז שהוא **תקות האדם לקום** בתחיית המתים, אינו נמחה בשעה שמת האדם, כדי להחיות האדם ממנו בעת תחית המתים, אך אנשי דור המבול שאינם עומדים לתחיה (בר"ר כ"ו ו') בהם נמחה עצם הלוז, עפ"י הכתוב **ותקות אנוש האבדת,** שהתקוה של כל אדם להחיותו, אבל באנשי דור המבול **האבדת תקותם** שהוא עצם הלוז, כדאיתא במדרש,

*****

כד, עצם הלוז אינו אינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת

בסדורים מפורש, אבר יש באדם ונסכווי שמו, עכ"ל.

מבואר, שעצם הלוז נהנה רק מסעודת מלוה מלכה סעודתא דדוד מלכא משיחא,

יש לתת טעם לכך שהלוז נהנה מסעודת מלוה מלכה

אפשר לומר, שמכיוון שעצם הלוז יש בו את **התקווה והבשורה** של כל אדם לעת יקוצו וירננו שוכני עפר, כפי שנתבאר לעיל, לפיכך הוא נהנה מסעודתו של דוד המלך שהוא **התקווה והבשורה** שלעתיד לבוא בבאו"א.

*****

כה, השמירה לאדם כשאין מלוין אותו כיצד הוא בא מהרש"א

כתיב (בראשית ט' ב') "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ"

כתיב (בראשית ט' ו') "שפך דם האדם באדם דמו ישפך כי **בצלם** אלהים עשה את האדם"

דקא בעו מינאי, אלו מתבקשים ממני למעלה, שהגיע זמנם למות, ולא היה יכול ליטול נשמתם כיון שלא נגזר עליהם למות כי אם בשער לוז. **מסרינהו** שלמה. **לשעירים** לשדים, שהוא היה מלך עליהם, כדכתיב (דברי הימים א' כ"ט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, שמלך על העליונים ועל התחתונים. **אמטינהו למחוזא דלוז** עיר שאין מלאך המות שולט בתוכה, כדאמרינן בסוטה (מ"ו ע"ב). **ערבין ביה** לשמים, משלמין ערבותן ומוליכין אותו למקום שמתבקש שם,

*****

כג, עצם הלוז אינו נמחה ומקיים האדם לתחיה

כתיב (איוב פרק יד פסוק יט), "אבנים שחקו מים תשטף ספיחיה עפר ארץ ותקות אנוש האבדת",

איתא במדרש (קהלת רבה פרשה י"ב סימו ה'), **עה"כ וינאץ השקד** ר' לוי אמר, זה **לוז של שדרה,**

איתא במדרש (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה כח סימן ג'), ובנוסח שונה במקצת במדרש קהלת רבה פרשה י"ב סימו ה'), **כתיב** (בראשית ו' ז) **ויאמר ה' אמחה את האדם,** רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק אמר **אפילו לוז של שדרה,** שממנו הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבוא **נמחה במבול,**

אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, א"ל מהיכן הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבוא, א"ל **מלוז של שדרה** א"ל מנין אתה יודע א"ל איתיתיה לידי ואנא מודע לך, טחנו ברחים ולא נטחון, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום. עכ"ל המדרש,

כתב היפ"ת (מובא בעץ יוסף בראשית רבה פרשה כח סימן ג'), מקור דרשות אלו הם מהפסוק באיוב (פרק יד פסוק יט), "אבנים שחקו מים תשטף ספיחיה עפר ארץ ותקות אנוש האבדת",

וזהו לוז של שדרה, שהוא **תקות האדם לקום** בתחיית המתים, וצורך קיום לוז זה,

מבזים את צלמו, ומפני כך הוא מסתכן בדרך,

כי השמירה בדרך הוא מצד האדם, דכתיב (בראשית ט' ב') "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ", וכאשר האדם בדרך, צריך הוא אל זה ביותר, כי כאשר מכבדין את האדם, כבוד זה אל צלם אלקים, וכאשר הצלם האלקי נחשב, דבר זה עצמו שמירתו, כי מלאכים מלויים את צלם האלקי הזה,

וכאשר אין מלויים אותו הרי כאילו מבזים את צלם האלקים, ובזה שופכין דמו, כי אצל שפיכת דם כתיב (בראשית ט' ב') "כי בצלם אלקים עשה את האדם", שמזה תראה כי שפיכת דם הוא אל צלם האלקים, עכ"ל.

*****

כז, בברכת חתנים והתקין לו ממנו בנין עדי עד ביאור בדרך המהר"ל

אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי עד. כי כאשר כל אחד מבני הבית יודע שהשני נברא בצלם, והוא מכבד את צלם האלקים שבו, וכביאור המהר"ל כי הכבוד הוא לצלם אלקים שבו, ע"י ידיעה זו, בונים בנין עדי עד,

וזה הפירוש, והתקין לו ממנו דייקא, כלומר, מידיעה זו, שהשני נברא בצלם, והוא מכבדו בשל כך, מזה יותקן בעז"ה הבנין עדי עד.

*****

כח, ביאור בשינוי חז"ל בברכה השביעית משבע הברכות מלשון הפסוק,

ההבדל בין ביאור המהרש"א לביאור הרד"ל

איתא בגמרא (כתובות ח' ע"א), ברוך אתה ה' אמ"ה, אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה, רינה, דיצה, חדוה, אהבה ואחוה ושלוש וריעות, מהרה ה' אלקינו ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה, **קול מצהלות חתנים מחופתם ונערים ממשותה נגינתם**, בא"י משמח חתן עם הכלה.

איתא בגמרא (שבת קנ"א ע"ב) אמר רמי בר אבא אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה, שנאמר (תהלים מ"ט י"ג) "אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו".

השמירה אל האדם הוא מחמת צלם אלקים שבו דברי המהרש"א

כתב המהרש"א (שבת קנ"א ע"ב ד"ה נמשל כבהמות נדמו) ובענין דאימת האדם על החיות, משום הנשמה שבו שהיא צלם אלקים וכיון שנדמה כבהמה, וצלם אלקים אזל לו ממנו והרי הוא כשאר בהמה שהחיה שולטת בה,

ופירש המהרש"א, דאימת האדם על החיות היא מחמת הנשמה שבו שהיא צלם אלהים, וכיון שנדמה לו כבהמה ואין לו צלם אלהים, הרי הוא כשאר בהמה שהחיה שולטת בה.

*****

כו, השמירה אל האדם הוא ע"י הכבוד שנותנים לו מהר"ל

איתא בגמרא (סוטה ל"ח ע"ב), **כתיב** (דברים כ"א ז'), "ידינו לא שפכו את הדם הזה", וכי

על לבנו עלתה שזקני ב"ד שופכי דמים הם, אלא לא בא לידינו ופטרנוהו, ולא ראינוהו והנחנוהו, לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות, לא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה,

כיצד מועיל הליווי בשעה שאינו מתלווה

יש לבאר כיצד נשמר אדם המתלווה בצאתו מן העיר עד שיעור מיל, או מה שהוא שיעור הלוייה, שאי אפשר להם להיות תמיד עמו, וצריכים להיות בביתם, (לשון המהר"ל) א"כ במה נשמר האדם גם לאחר שכבר אינו מתלווה,

כתב המהר"ל (חדושי אגדות ח"ב עמוד פ"ב), **וזה לשונו**, ויש לך לפרש גם כן ענין הליוויה הזאת, הוא הכבוד שעושים לו, שאין דוחים אותו, רק מלוין אותו,

וכאשר עושין לו כבוד זה לאדם שנברא בצלם אלקים, יש לו שמירה בדרך שאין פגעים שולטין בו,

וכאשר אין מלוין כאילו הם שופכים דמו, אשר בצלם אלקים ברא את האדם והם

אלא, עול זמן תנינות (היכנס פעם שניה), ומה דאת מפיק דידך (ומה שאתה מוציא יהיה שלך) ולא קיבל עליו (ולא היה מוכן להיכנס פעם שניה)

א"ר פנחס נתנו לו מכס ג' שנים (הבטיחו לו שכר רב ביותר שיסכים להיכנס פעם שניה), ולא קיבל עליו,

אמר, לא דיי שהכעסתי לאלקי פעם אחת אלא שאכעיסנו פעם שניה,

מה עשו לו, נתנו אותו בחמור של חרשים (שולחן נגרים) והיו מנסרים בו, היה מצווה

ואומר, **ווי אוי אוי שהכעסתי לבוראי**,

וביאר ה**בווארים**, שמכיוון שירד עד לדיוטא התחתונה שממנה אין עוד לאן לרדת, מכאן היתה דרכו רק לחזור ולעשות תשובה,

ביאר הגר"ח שמולביץ מעשה זה בדרך המוסר וכך ביאר הגאון ר' חיים שמולביץ, בשיחה

שקיים בר"ח אלול, וכך אמר, הסיבה שהסמיכו את בין הזמנים לפני חודש אלול, מכיון שלאחר בין הזמנים שירדים לדיוטא התחתונה, מכאן אין כבר אלא דרך אחת שהיא הדרך חזרה בתשובה, ולכן הסמיכוהו לחודש אלול,

*****

ל, פתח הכתוב בלשון יחיד וילך

ויעבד ואמר וישתחו לשון רבים

כתיב (דברים י"ז ב'-ג'), "כי ימצא בקרבך באחד שעריך אשר ה' אלקיך נתן לך איש או אשה אשר יעשה את הרע בעיני ה' אלקיך לעבר בריתו, **וילך ויעבד** אלהים אחרים **וישתחו** להם ולשמש או לירח או לכל צבא השמים אשר לא צויתיו",

יש לדייק, דבתחילה אמר אשר יעשה **וילך ויעבד**, בלשון יחיד, וממשיך הכתוב **וישתחו**, בלשון רבים,

עושה הרע אינו מסתפק בעשיית הרע הוא לבדו ויש לומר, כי כאן רמזה תורה, כי מדרך הרע שאינו מסתפק במה שהוא עצמו סר מן הדרך, אלא מבקש שרבים אחרים יילכו בדרכו, ולכן גם כאשר פתח בלשון יחיד, אשר יעשה, בא ההמשך בלשון רבים. וישתחו.

*****

להערות הארות ולקבלת העלון

ניתן לפנות אל "מכון פאר"

רח' חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161555

נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com

כתיב (ירמיהו ל"ג י"א) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה **קול אמרים הודו את ה' צבאות**

כתב המהרש"א (כתובות ח' ע"א ברכת אשר ברא), ואמר **קול מצהלות חתנים כו' תחת קול אומר הודו וגו' דהיינו שהחתנים והנערים מברכים ומודים בקולם לה'**, וזהו **קול מצהלות חתנים עכ"ד המהרש"א**,

כתב הרד"ל, ומ"ש **קול מצהלות חתנים**, ולא **קול אמרים הודו את ה'**, יתפרש שהוא תשובת החתן והכלה בשומעם שמקלסים אותם, ראוי להם להשיב למקלסים, לא לנו תשבחו ותקלסו כי אם **הודו את ה'**, וזהו **הקול מצהלות החתנים מחופתם**, שהם אומרים למקלסים.

ההבדל בין ביאור המהרש"א לביאור הרד"ל

בביאור המהרש"א מבואר, שאין מלסים להחתן והכלה אלא **מברכים ומודים** לה' צבקות,

ובביאור הרד"ל מבואר, מכיוון ששומעים החתן והכלה שמקלסים אותם, לכן הם משיבים למקלסים, כי יש לקלס ולשבח להקב"ה,

וצ"ל כי אין כאן סתירה, המהרש"א מדבר בבני עליה, שכוונתם לקלס להקב"ה, ואין צריך להודיעם ע"כ, והרד"ל מדבר על אנשים פשוטים, שיש להודיעם שהקילוס הוא להקב"ה,

*****

כט, בין הזמנים וחודש אלול

בדומה למעשה נורא המובא

במדרש בדרך המוסר של רבי חיים

שמולביץ

מעשה נורא מובא במדרש רבה

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ס"ה פסקה כ"ב) כתיב "וירח את ריח בגדיו ויברכהו" כגון יוסף משיתא ויקום איש צרורות,

יוסף משיתא, בשעה שבקשו שונאים (רומיים) להכנס להר הבית, (לשדוד את בית המקדש בטרם יחריבוהו) אמרו, יכנס מהם (מהיהודים) ובהם תחלה (ובהם יתחיל חילול הקודש)

אמרין ליה (אמרו לו ליוסף משיתא, יהודי שירד מהדרך, והעמיד עצמו לצד הרומיים), עול, ומה דאת מפיק דידך (היכנס, ומה שאתה מוציא יהיה שלך) נכנס והוציא מנורה של זהב, אמרו לו אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו,